

**एम.फिल.
हिन्दी पाठ्यक्रम**

प्रस्तावना

fo' ofo | ky; hu 'k'k l Lkula dk l ok/ kd egRiwlZ ins gS & 'k'k dk ZA bl 'k'k dk Z dks Q ofLFkr djus ds fy; s , e-fQy- ikB; Øe ds v'rxZ 'k'k&i fof/k dk fof/kr~ iZ' k'k k fn; k t luk vlo'; d gSA bl ikB; Øe ds v'rxZ , d siB; fo" k; k dk l eok'k fd; k t k jgk g\$ t k 'k'k&FkZ ds fy, vlo'; d g\$ fdUr ft udk l klu ml sigysugh dj; k t k l dk gSA ikB; fo" k;

bl ikB; Øe ea nks l \$ krd izu Ik=] , d iZrkfor 'k'k&dk Z l s l a/kr izu Ik=] , d y?k 'k'k&izak y\$ ku v\$ e\$ [kdh dk i to/ku fd; k x; k gS A l a wZijh k 500 val s dh g\$ h A bl dh vof/k , d o"Zj [k x; h gSA

Øa	fo" k;	izui= dk 'k'kZl	l \$ krd	l ehuj	; kx
1-	l \$ krd&1	vuq'aku dh i fof/k v\$ i fØ; k	80	20	100
2-	l \$ krd&2	fglh l kgr; dh o\$ k'j d i "BHfe	80	20	100
3-	'k'k&dk Z	'k'k&vkys'k	80	20	100
			dy val		300
4-	y?k 'k'k&izak	Script Writing			100
		y?k 'k'k&izak ij v'k'k'j r l ehuj			40
		e\$ [kdh			60
			dy val		200
			egk kx		500

प्रश्नपत्र-1

अनुसंधान की प्रविधि और प्रक्रिया

- 1- vuq'aku dk Lo: Ik A
- 2- vuq'aku v\$ vky'puk A
- 3- vuq'aku dsey rRo A
- 4- vuq'aku ds izdkj A
- 5- fo" k; & fuok'pou A
- 6- l kex'k l adyu% gLrys'k k dk l adyu v\$ mi; kx A
- 7- 'k'k&dk Z dk fof/kr t u] v/; k & mi 'k'kZl v\$ vuq'kr A
- 8- : l j\$ k'k fo" k; & l p'k iZrkouk Hfe dk l gk; d x'k dh l p'k l aH&myys'k i k n&fVi . k A

- 9- l kfgR; d vuq akku ea, frgfl d rF; kavS i) fr; kadk mi; lxx A
- 10- l kfgR; d vuq akku ea l ekt 'kL=h; i fof/k dk mi; lxx A
- 11- fgUhh vuq akku l sl aà fo"K; kadh Hfedk A
- 12- i kkykou dseq; fl) kr A
- 13- Hk"kk oSkfud vuq akku A

सहायक ग्रंथ—

- 1- 'kSk vS fl) kr & MWuxzh uskuy ifCyf'kx] ubZnYyh A
- 2- 'kSk&ra- vS fl) kr & MW'ky dekh ykdok kh izk'ku] fnYyh A
- 3- 'kSk vS l ehk & MWiješojyky xrk cabZ 1990
- 4- 'kSk&ro vS [k & MWješojyky [kkyoky] cYyHk fo|k uxj xqjkr] 1968
- 5- 'kSk vS l ehk & MWl gškpzhxrk vxjk] 1967
- 6- 'kSk i fO; k, oafoofj.f.kk & MWl uwkj fl g 'kxZ 1964] y[kuÅ
- 7- vuq akku Lo: Ik, oa i fof/k & MWjlexky 'kxZ fnušk] jkt LFku fgUhh xzk vdkneh t; iğ 1994-
- 8- uohu 'kSk foKku& fryd fl g] izk'ku l LFku] fnYyh
- 9- uxzhzuskuy ifCyf'kx] ubZnYyh A
- 10- QMeVy vko dE; Wj & iKk izk'ku A
- 11- Hkjr; rk dsvej Loj & l aind %/ku; oelZ e-iz fgUhh xzk vdkneh A

प्रश्न पत्र 2

हिन्दी साहित्य की वैचारिक पृष्ठभूमि

पाठ्यविषय

fopkj/kjk vS l kfgR;
e/; ; qhu ck dk Lo: Ik
fofku /leZl k'kuk WvS oS. ko /kxzhky
e/; ; qhu&ck vS v'kud &ck ea l kE; &oSKE;
v'kudr&ck vS vS kxd & l dfr
jkVh; rk vS v'kVh; rk
i qZ kxj. k i q: Fku vS fgUhh ykd&t kxj.k
fgUhh l kfgR; l sl aà fo"KV erok] xk'ok] ekDl Zk] eukso'yšk lok]
v'lr'ok] mRj&v'kudr'ok]

ijEi jk v\$ vk/fudrk
 jkVh; Lokra; vku\$y
 Hkjr; l oSkfud Q oLFk&ykdra] l ekt okn] i Fkfuji\$krk] nfyr&pruk
 L=h&foe'kzvofydrk v\$ egluxj&ckk A
 l fgr dk vrfozkijdl v/; ;u&l fgr dk l ekt 'kL=] bfrgk &n'kz]
 eukSkfud v/; ;u] l kdfird v/; ;u] Hk'k oSkfud foopu] Hk'k i\$ kfxdh
 ck k A

सहायक ग्रंथ—

- 1- l fgr v\$ fopkj/kjk& vkeizk'k xoky] i pdykh 1904 gfj; k k
- 2- bfrgk v\$ vkykuk&uleojfl g] jk dey izk'ku] ubZnYyh 1962
- 3- l fgr dk Lo: Ik& uanf'k\$ vpk; Z ok'noh izk'ku chdkuj
- 4- vk/fudrlok& nqkz'k x'rk] vkdk'khi izk'ku] ubZfnYyh
- 5- vk/fudrk v\$ fg'nh l fgr & b'nhk'k enku
- 6- vk/fudrk dschjsearhu v/; k & MW/ku; oek'fo |k izk'ku] fnYyh
- 7- vkykuk dsl jkckj & MW/ku; oek' l fgr dyk Hk'k] bylgkkn
- 8- ledkyh l fgr; & u; k ifn'; & jkLo: Ik prosh vuk'k izk'ku] bylgkkn
- 9- l ksh; ZkL=h l eh'k& , l & Vh ujfl Eglpkj h&ok kh izk'ku] ubZfnYyh
- 10- L=h' mi \$krk & fl ekun oknoj] vuokn& MWiHk [k'ku] fdrk?kj ubZnYyh
- 11- L=h' l jkckj & vk' kuh ok'k fdrk?kj izk'ku] ubZnYyh
- 12- gfjt u l snfyrl jk fd'k\$] l aknd & fdrk?kj izk'ku ubZfnYyh
- 13- nfyr l fgr l ksh; ZkL=& 'kj. kdepj fyEky\$ ok kh izk'ku] ubZfnYyh
- 14- l kdfir dspkj v/; k & jkckj h fl g fudj
- 15- Hk'k v\$ l ekt & jkfoykl 'kek' izfr izk'ku] ubZfnYyh
- 16- l fgr v\$ l ekt d ifjorZ & cnzukj .k ok kh izk'ku] ubZnYyh
- 17- l fgr dscku; kh l jkckj & MWd. kZ g pl'ku& ok kh izk'ku ubZnYyh

प्रश्नपत्र-3
शोध - आलेख

bl izui= ds varxz fuEufyf[kr oxkZ ea l s fdl h , d oxZ l s
l a/kr fo"K; ij xgu v/; ; u fd; k t k, xk A bl dk v/; ki u foHxh, fo"K;
fo'kK }kj k ; k l ehukj ds : Ik ea fd; k t k uk pfg, A fo"K; dk vkA/u
foHxh, Q oLFk ds varxz fd; k t k, xk A bl h fo"K; dk ifjfoLrkj fo |kFHZ
prkZ izui= ea fu/kZjr y?kq 'k&izak ds : Ik ea vK bl h fo"K; ds
foLrkjr djds ih, p-Mh mi k/k grq 'k&izak Hh iZrq dj l drk gSA

- 1- vkfndkyhu fgUhh l kfgR;
- 2- e/; dkyhu fgUhh l kfgR;
- 3- vk/kud fgUhh l kfgR;
- 4- yk&l kfgR; rFk t uinh; l kfgR;
- 5- H'k foKku , oaiz kt ueyd fgUhh
- 6- dkQ 'kL= rFk l eh(k fl) kr

; g vko'; d gSfd 'k& fo"K; dk p; u mi ; kxrk , oaekydrk ds
vk/kj ij fd; k t k, A fo |kFHZ ds ekxZ 'kZ grq fo'kK i/; ki dka dk
funZku l yHk dj k, k t k, A d{k/; ki u@l ehukj dh mpr Q oLFk
vi f{kr gSA

bl 'k&vkysk dk eV; kdu mRjiQLrdk ds : Ik ea 80 vala ea
l sfd; k t k, xk A

संदर्भ ग्रंथ-

- 1- fgUhh l kfgR; dk bfrgl & vpk; ZjkepUhz 'kpy] l kfgR; l Fesyu iz kx
- 2- fgUhh l kfgR; dk bfrgl & vpk; Zgt kjh iZ kn f} onh
- 3- fgUhh l kfgR; dk ogn bfrgl & MWuxUhz & uskuy izdk ku
- 4- vk/kud l kfgR; & vpk; Zuhngyjs ckt is h&ykdHjrh] bylgkcn
- 5- u; k l kfgR; & u; s izu&vpk; Z uhngyjs ckt is h& Hjrh Hk Mj] bylgkcn
- 6- vk/kudrk ds izr: Ik & MW/kuat; oel& fo |k izdk ku fnYyh
- 7- l eosh vk/kudrk & MW/kuat; oel& fo |k izdk ku fnYyh
- 8- gLr{ki & MW/kuat; oel& fo |k izdk ku fnYyh
- 9- dkQ 'kL= & vpk; Zgt kjh iZ kn f} onh] vxjk
- 10- ik pkr; l eh(k dh : ijsk & l kfgR; 'kL=&jkel kxj nkl xprk jkt dekj] t; ig
- 11- l kfgR; 'kL=& Hjrh; , oa ik pkr; & jkel kxj nkl xprk jkt dekj] t; ig

- 12- Hkj rh; l eh{kk fl) kr & l wZkj k .k f} onh] okj k kl h 1976
- 13- l kgr; bfrgkl %fl) kr , oaLo: lk & fot ; 'kpy] bylgkcn] 1978
- 14- l eh{kk dsifreku & MWxapj.k f=iBh] fhylbZ
- 15- l eh{kk dsu; sifreku & l qkchj fl æ] r{k' kyk] ubZfnYyh

प्रश्न पत्र- 4
लघुशोध- प्रबंध

bl ds varxz yxHx 100 ¼ ½ Vdr Ik'Blā dk y?h 'ks&izak
ijh{k kFziZr fd; k t k, xk A fo"k; dk vlcVu fo'ofok; ds fgUhh foHkx
}kj k fd; k t k, xk A foHkx gh fo'ksk@funZkd dh Q oLFk djsk A bl y?h
'ks&izak dk eV; kdu 100 vdk dk dj, k t k vfkV g\$ ft l dk eV; kdu
ckg; fo'ksk ijh{k ds }kj k dj, k t k sk A

मौखिकी

y?h ksk izak ij l ehuj 40 vdk dk rFk ek[kdh 60 vdk dk
gsk A 40 vdk dh ijh{k ¼ ehuj ½ funZkd , oad e l s de , d f'kd t k
fo"k; l s l a/kr gk ds }kj k yh t ksh A 60 vdk dh ek[kd ijh{k vrfjd
, oackg; ijh{k ds }kj k yh t ksh A